

اساسنامه جدید حزب توده ایران

مصوب دومین کنگره عمومی حزب

در دومین کنگره حزب توده ایران که در طی اردیبهشت ماه ۱۳۲۷ در تهران تشکیل گردید، اساسنامه جدید حزب که از طرف هیئت اجرائیه موقت تهیه و به کنگره پیشنهاد شده بود به بحث و رسیدگی گذاشته شد و با تغییرات کمی مورد تصویب واقع گردید.

بین اساسنامه مصوبه دومین کنگره حزب توده ایران با اساسنامه مصوبه اولین کنگره نسبتاً اختلافات زیادی موجود است. این تغییرات نتیجه تجربیاتی است که حزب در مدت زمان نزدیک به ۴ سال فاصله بین دو کنگره در فعالیتهای تشکیلاتی خود بدست آورده بعلاوه در طی چهار سال اخیر در اوضاع عمومی تغییراتی بوجود آمده است و این تغییرات هم بدون شک در احتیاجات سازمانی ما تاثیر معینی داشته است.

بطور کلی در اساسنامه جدید کوشش بعمل آمده است کلیه نقاط ضعف نظام - نامه قدیم حزب برطرف گردد و سازمان حزبی که طبق نظامنامه پیشی دارای استخوانبندی به اندازه کافی محکم نبود یا یک شکل سازمانی تویتنی استوارتر گردد.

در این اساسنامه جدید کوشش شده است که پایه های اصلی تشکیلاتی حزب یعنی دو اصل دموکراسی و تمرکز (سانترالیسم) بطور کامل و واضح مراعات شود و از هرگونه شکل تشکیلاتی که موجب تضعیف قوه عملی حزب گردد دوری بعمل آید.

۱. در مورد ورود افراد به حزب نظامنامه دارای ضعف بود - مطابق نظام - نامه قدیم در راه نفوذ افراد بدون صلاحیت در حزب ما باندازه کافی مانع وجود نداشت.

تنها معرفی دو نفر که مسئولیتی هم متوجه آنان نبود برای قبول عضویت یک فرد در حزب کافی بود. این نقص موجب این شد که عده افراد بدون صلاحیت که بعضی ضعیف و بعضی حادثه جو و نفع پرست بودند بداخل حزب نفوذ نمودند.

علاوه بر سهولت معرفی - دوره آزمایشی که ۳ ماه برای افراد بدون سابقه در اتحادیه بود برای سنجش میزان علاقمندی و صلاحیت این افراد کافی نبود.

از طرف دیگر شکل صحیح آزمایش و تعیین نتیجه آن در اساسنامه تعیین نگردیده بود. در نتیجه در دوره‌های نخست موضوع ورود افراد دچار عدم ترتیب و بی-نظمی می‌شد و در نتیجه راه ورود حزب به روی افراد ناصالح باز می‌گردید.

در اساسنامه جدید برعکس در مورد ورود افراد به حزب دقت‌های بیشتری بعمل آمده است. اولاً معرفین برای عمل خود یعنی معرفی فرد تازه وارد به‌طور کامل مسئولیت‌دارند. ثانیاً وضع دورهٔ آزمایشی در حزب کاملاً روشن شده است. ثالثاً دورهٔ آزمایش طولانی‌تر در نظر گرفته شده است تا برای شناختن افراد تازه و هم‌چنین برای آموزش اولیه حزبی آنان وقت فرصت کافی بدست آید. در این مدت آزمایش حوزه مربوطه صنفی درخواست‌کننده مسئولیت کامل دارد که دربارهٔ رفتار عمومی وی مطالعه نماید.

پس از طی دورهٔ آزمایشی هیئت مخصوصی به نام جلسه پذیرش به کلیه سوابق فرد درخواست‌کننده رسیدگی و نسبت به درخواست عضویت نامبرده نظر مثبت و یا منفی می‌دهد.

به این ترتیب طبق اساسنامه جدید دقت بسیار زیادی در موضوع ورود افراد به حزب بعمل می‌آید.

۲. وضع افراد در حزب - در نظامنامه قدیم حدود وظائف و حقوق افراد حزبی در داخل حزب بطور مشخص تعیین نشده بود. مشخص بودن وظائف افراد یکی از شرایط اصلی تمرکز حزب یعنی روابط رهبری حزب یا افراد در جریان اجرای تصمیمات عمومی رهبری حزب می‌باشد.

در طرح نظامنامهٔ جدید موضوع برقراری دیسپلین بیشتری در حزب مورد نظر قرار گرفته مخصوصاً موضوع غیبت افراد در جلسات حزبی که در نظامنامه سابق بصورت ناقص بود تکمیل گردید. در نظامنامه سابق تنها ۶ جلسه متوالی غیبت از حزب موجب اخراج می‌گردید. افراد تنبیل و یا بی‌انضباط عموماً ۵ جلسه غیبت می‌کردند و جلسه ششم در حوزه شرکت می‌توانستند به این ترتیب طبق نظامنامه نسبت به این افراد تصمیم جدی نمی‌توانست گرفته شود. در اساسنامه جدید در نظر گرفته شده است که اگر فردی در شش‌ماه بیش از ده جلسه غیبت بدون عذر موجه داشت از عضویت حزب اخراج گردد.

بطور کلی اساسنامه جدید برای دیسپلین داخلی حزب و رفتار افراد حزبی در داخل و خارج از حزب ارزش زیادی قائل شده است.

موضوع تشویق‌ها و تنبیهات در اساسنامه جدید بطور صریح پیش‌بینی شده و برای اخراج افراد ناصالح نیز اصول منظمی در نظر گرفته شده است.

اساسنامه جدید طوری تنظیم شده است که افراد نتوانند نظریات خصوصی را در کار حزبی دخالت دهند و همیشه تصمیم مراجع صلاحیت حزبی در اطراف کارهای حزبی دارای ارزش و قطعیت می‌باشد.

۳. دموکراسی و مرکزیت - همانطور که تذکر داده شد اساس سازمان حزبی

ما در کنگره دوم بیش از پیش بر روی اصول دموکراسی و مرکزیت استوار گردیدیم. دموکراسی و مرکزیت لازمه پیشرفت و موفقیت یک حزب توده‌ای حزب متکی به طبقات زحمتکش است. دموکراسی حزبی حق افراد در تعیین سرنوشت خود حزب می‌باشد و باید به تمام معنی رعایت گردد. تمرکز وسیله‌ای است که توده حزبی برای پیشرفت کار رهبری و انجام مسئولیت‌هایی که به او واگذار می‌نماید در اختیارش می‌گذارد. به این ترتیب نتیجه باید گرفت که تمرکز خود نیز نتیجه دموکراسی واقعی حزبی است. تمرکز یا سنترالیسم عبارت از مجموعه اختیاراتی است که؛ استفاده از آن رهبری یک حزب که از طرف عموم افراد یا آزادی کامل انتخاب گردیده است می‌تواند دستورات انتخاب‌کنندگان خود را انجام دهد. این اختیارات را انتخاب‌کنندگان یعنی توده، حزبی به انتخاب‌شدگان خود یعنی دستگاه رهبری تفویض می‌نمایند.

رعایت اصول تمرکز با رعایت اصول دموکراسی در یک حزب توده‌ای، حزبی که معتقد به نیروی دسته‌جمعی است غیرقابل تفکیک می‌باشد.

در نظامنامه قدیم حزب این موضوع بطور صریح و روشن دیده نمی‌شد. در تدوین اساسنامه جدید کوشش بعمل آمده است که این دو اصل کلی سازمان حزب یا دقت کامل و وضوح و روشنی تشریح و حدود آن مشخص گردد.

در این اساسنامه نه تنها وظائف افراد نسبت به ارگان‌های رهبری بلکه وظائف رهبری نسبت به افراد بطور خیلی دقیق‌تر از نظامنامه پیشین تعیین و تصریح گردیده و این به اجرای کامل اصول دموکراسی حزبی کمک موثر می‌نماید.

۴. سازمان حزبی - نواقص نظامنامه سابق تنها در تشریح اصول تمرکز و دموکراسی نبود بلکه در اجرای مفهوم این اصول و تطبیق آن‌ها با شکل سازمانی حزب نیز نواقص کلی دیده می‌شد.

بزرگترین این نقص‌ها که پس از کنگره اول در عمل محسوس شد وجود دو ارگان انتخاب شده کنگره در مقابل هم و مسئول در مقابل کنگره بنام کمیته مرکزی و تفتیش کل بود.

با در نظر گرفتن اینکه در نظامنامه پیشین مدت فاصله بین دو کنگره بسیار کم و فقط یکسال پیش‌بینی شده بود وجود دو ارگان مسئول در مقابل کنگره در حزب ایجاد اشکالات زیادی می‌کرد زیرا در صورتی که بین این دو ارگان در انجام وظائف خود اختلاف نظر بروز می‌کرد هیچ مرجعی برای رسیدگی به این اختلاف نظر تا کنگره بعدی وجود نداشت و تشکیل کنگره فوق العاده هم در همه شرایط میسر نیست. این اختلاف نظرها هرچند هم کوچک بود روی هم انباشته و میداد اختلاف نظرهای اصولی‌تری که برای پیشرفت کار حزب ضررهای زیاد داشت می‌گردید. علاوه بر این نظامنامه سابق نقص بزرگتری داشت و آن در تعیین حدود و تفکیک وظائف این دو ارگان بود.

این ابهام نظامنامه از همان روزهای اول پس از کنگره اول موجب اختلاف نظر - هایی گردید که برای زندگی حزبی ما بهیچوجه بی‌ضرر نبود.

از این رو برای از بین بردن نواقص یا لاینوائی که از آن بوجود می‌آید، کنگره دوم، پیشنهاد هیئت اجراییه موقت درباره تغییر شکل سازمان حزبی را تأیید و تصویب نمود. در اساسنامه مصوبه دومین کنگره فقط یک ارگان رهبری نمایندگی کنگره را بعهده دارد و آن کمیته مرکزی حزب است.

تشکیل کمیته مرکزی در هر تاریخ که لازم باشد آسان است و از این رو اگر بین ارگان‌های منتخبه کمیته مرکزی در انجام وظایفشان اختلافی بوجود آید مرجع رسیدگی و قضاوت فوراً ممکن است بوجود آید و اختلاف نظر رفع گردد.

تقسیم کار بین ارگان‌های کمیته مرکزی نیز در اساسنامه جدید بطور کاملاً روشن بعمل آمده است. هیئت اجراییه نماینده کمیته مرکزی است و برای اجرای کلیه دستورات کمیته مرکزی است و هیئت بازرسی هم مأمور بازرسی به کارهای هیئت اجراییه و شعبات آن و تهیه گزارش نظریه خود به کمیته مرکزی است.

با این تغییر شکل سازمانی باید ریشه کلیه اختلافاتی که در اثر وجود دو ارگان در عرض یکدیگر و مسئول در مقابل کنگره بوجود می‌آید از بین برداشته شود. در سازمان‌های ایالتی و ولایتی و محلی هم در گذشته موضوع کمیسیون‌های تفتیش یک نقص بزرگ و یک پایه اختلاف و دودستگی را ایجاد می‌کرد. در اساسنامه جدید با صرف نظر کردن از تفتیش‌های محلی و ولایتی و ایالتی این پایه اختلاف از بین برداشته شد.

در اساسنامه جدید موضوع تقسیم کار کمیته مرکزی و شعبات آن معین و مشخص گردیده است. ممکن است در شرایط آینده در این تقسیم کار تغییری حاصل شود ولی در شرایط کنونی این تقسیم کار با واقعیت احتیاجات حزبی تطبیق می‌نماید. در سازمان حزبی در گذشته اصل ارجاع مسئولیت به افراد بطور دقیق رعایت نمی‌شد. اغلب مسئولیت کارهای حزبی بعهده چند نفر و یا کمیسیون‌های مسئول بود در نتیجه وقتی عده‌ای مسئولین مربوط به یک کار حزبی زیاد می‌شد تشخیص اینکه کدام یک از افراد وظائف خود را انجام داده و کدامیک قصوری در کار داشته است خیلی مشکل می‌شد و اصولاً تقسیم مسئولیت یک کار بین چند نفر باعث می‌شود که خود را زیاد موظف به انجام آن ندانند و در نتیجه در پیشرفت کار کندی بسیار بوجود آید.

در اساسنامه جدید اصل ارجاع مسئولیت به افراد واحد و دادن تا حدودی اختیارات برای انجام مسئولیت در نظر گرفته شده است و بدون شک این روش در پیشرفت کار حزبی کمک بسیار موثر خواهد بود. استعدادها و ابتکارهای فردی خیلی بیشتر بروز کرده و در افراد حس مسئولیت زیادتری انگیزته می‌شود:

نتیجه - بطور کلی اساسنامه جدید حزب یا در نظر گرفتن احتیاجات کنونی و آینده حزب و همچنین با استفاده از کلیه تجربیاتی که در زندگی هفت ساله حزب بدست آمده است تهیه گردیده است و امید است با اجرای کامل این اساسنامه حزب ما قدمهای موثرتری در راه توسعه و تکامل و وحدت خود بردارد.